

Чорт Гірчило прокинувся, як завжди, саме в той момент, коли сонце доторкнулося землі своїм ніжним червоним краєм. Ще не встигло воно закотитися за гору, як Гірчило вже був чисто виголений й хлюпався у місці з теплою водою. Він добре вимив милом свої гострі вуха, щіточкою поширував пазурі й почав одягатися. Тим часом його мати варила йому снідання.

Одне слово, Чорт Гірчило починав свій день, коли ми починаємо ніч.

Як зовсім споночіло, цілком приправлений, зачесаний, свіжий, навіть трошки напарфумований одеколоном з чортової бороди, що росте по болотах, Гірчило взяв свою перечницю й насипав у неї тертого перцю. Перець був солодкий, як цукор, а запашний, мов імбир.

— Мамо? — спитав Гірчило. — То це останній вже перець?! Не забудьте натовкти про запас, бо починаються людські свята, а самі знаєте, що на святках мені найбільш потріб...

Він спинився, бо помітив, що мати саме вийшла до кухні й не чує його мови.

— Та вона й сама знає! — подумав він, тоді гукнув: "На добраніч!" — й вийшов зі своєї хатини, що була під скелею в прірві.

— Вже на роботу? — спитав його Той, що в скелі сидить.

— А вже! Перед святами мушу раніше. Бувайте здоровенькі.

— Щасливо! — гукнув Кам'яник й подався в гори.

А Гірчило, легко перестрибуючи з гостряка на гостряк, швидко опинився на кручі й непомітно темною тінню понад самою землею полинув до міста.

За кілька кроків він наздогнав двох рибалок, що вертали додому з річки й голосно лаялись. Вони й не сварилися, а лаяли так собі в повітря, не знають кого, з досади, що їм не пощастило в лові. Був майже в руках величезний сом, що забився просто головою в куль у неводі, але вже на самому березі випорснув, ляснув хвостом по воді, аж луна пішла берегами, й пірнув у воду.

Коли Гірчило порівнявся з рибалками, саме один з них, лагідний та м'який Петро Жовноватий говорив:

— Ну, почекай, клятий! Утік тепер, то не втечеш завтра. Така рибина в нашій річці ніде від нас не сховається!.. Буде ірод наш!..

— Чортів батько його тепер вловить!.. — терпко відповів рибалка Семен Кошляк, спльовуючи набік.

Гірчило посміхнувся. Він добре знав цих рибалок, що часто пропливали човном попід його житлом. Йому навіть закортіло їх привітати й сказати, що його батько ніколи не рибалив. Але ж він не хотів їх злякати, промовчав, а, щоб посолодити їхній гіркий настрій, витяг свою перечницю й ледве помітно сипнув по одній тільки порошок їм на язики, коли вони роззявляли рота при розмові.

Рибалки вмиль замовкли. Не знають чого тепер їм стало шкода тієї великої риби, що так радісно випорснула з їхніх рук.

— Е-е! — промовив Петро. — Нехай погуляє ще трохи.

— Та хай гуля! Про мене! — також зовсім спокійно відповів Семен.

— Гарна рибина! Аж шкода було б таку забивати. Бачив ти, як він виляснув хвостом, коли виплутався? Аж весело було дивитись...

Гірчило посміхнувся знову. Він знав, що то учинкує його солодкий перець, від якого одразу змінюються людські думки, а на язика з'являються добрі, спокійні слова...

Поминувши рибалок, швидко полинув далі.

Перелітаючи селом, Чорт заглянув в одну хату, відкіль чути було голосну дитячу розмову. Гірчило любив дітей, а через те й спинився біля розчиненого вікна.

— Ти навіщо здохла мого метелика? — напосідався маленький хлопчик на дівчинку й затяв кулачата. — Я його годував, а ти його мені здохла?!

— Він сам собі здох, бо ще ж холодно. Я його не займала, чого ти до мене чіпляєшся?! Киньдратву... — й вона показала йому язичка.

— А ти — Галка! Галка! Галка! Ворона!.. — дражнився хлопець.

— А ти — Киньдратву!

— Брешеш: я — Кіндрат!

— То й ти брешеш, бо я — Галя, а не ворона...

— А нащо ти здохла мого метелика?..

Гірчило знову посміхнувся й сипнув перцем на язик хлопчикові, а потім і дівчинці. Діти поглянули одне на одного, сварка якось сама собою

вщухла, й вони засміялися. Потім вхопилися за руки й почали стрибати, виспівуючи дуже розумної пісеньки, якої навчив їх тато:

Брате, Кіндрате!

Ну-мо пір'я драти...

Раз я, раз ти... Ух!..

Уже летить пух...

Чорт Гірчило полинув далі.

Багато він обминув людей, але ж майже не було таких, щоб сварилися. Тільки побачив, як гризлися на вулиці два хуторських пси. Він жартома сипнув і на них, й собаки враз втишились, замахали хвостами й великими колами почали швидко кружляти на майдані.

Підлітаючи до міста, Гірчило потрусив біля свого вуха перечницею, вона була повнісінька, майже й не позначилося, що він висипав.

"І не диво, бо ж перелетів селами, а в селах люди добрі! — помислив Чорт. — А от в місті, напевне, до ранку все порозтрушую!.."

І дійсно, ще на шлагбаумі він наткнувся на першу сварку: один не хотів чекати, інший не хотів платити... А вже далі, коли Гірчило був над передмістям, то на кожному кроці він здибував людей, що гризлися один з одним. Там бачив, як поліцай бив п'яного, далі наминали боки три візники, там школярі мудрували, як украсти у єврея олівець... На базарі ж був справжній гармидер. Перекупки ніяк не могли розійтися з базару, хоча вже їм давно був час йти додому. Вони долаювались. В другому кутку босяки гризлися з селянином, поліцаї гиркали на прохожих, в трамваї кондуктор лаяв пасажира за те, що той не мав дрібних грошей, керівничий лаяв кондуктора, що він затримує трамвай, на розі вулиці

впіймали кишенькового злодюжку, в ковбасній песик якоїсь пані вкрав шматочок шинки, й там був гармидер... Скрізь по всьому місті згадували Чорта, й Гірчило аж упрів, так доводилося йому метушитися та поспішати на всякий заклик...

І що далі летів він містом, то частіше і частіше мусив трусити своєю перечницею. Коли ж на вулицях трохи вщух гамір та гук, Гірчило не мав відпочинку, перелітаючи з ресторації до кав'ярень, з кав'ярень — до театрів. Там найбільше було лайки на галереї та за лаштунками...

Отже, не було ще й півночі, а в Чортовій перечниці лишилося тільки на самому денці. Гірчило навіть почав турбуватись. Він мав літати аж до світа, тобто до перших півнів, бо ж знав напевно, що по півночі в тих місцях, де гулятимуть багаті пани, буде йому чимало праці. Безперечно, перцю не вистачить...

Він надумав летіти додому, знову набрати повну перечницю й повернути до міста. Це було дуже неприємно. Довелося б промарнувати багато часу й, напевно, проморгати чимало важливих пригод. Тільки й тішила його думка, що по дорозі його ніхто не затримає, бо ж по селах люди вже давно полягали...

Він сипнув останній перець кільком музикам, що билися під сценою оперного театру кларнетами, контрабасовими смиками та гобоями, й шугнув, як стріла, додому.

Коли ж він перелітав знову передмістям, то помітив досить незрозумілу на перший погляд подію.

Під великим, гарним домом, що стояв на передмісті, вовтузилося на деревах троє людей. Хоча ніч й не була дуже темна, але ж відразу не можна було здогадатися, що ті дорослі люди можуть робити на деревах серед ночі. Певне, що знизу їх навіть ніхто не міг би помітити, бо вони говорили поміж собою тихими голосами. Але ж Чорт, поспішаючи, летів

навпростець понад будинками й згори їх углядів. Зацікавившись, він присів на хвилинку, мов ворона, на верхів ї осокора й дивився.

Тим часом ті люди швидко підвішували на дерева чималу сітку, ніби той гамак, що в ньому люблять вилежуватись пани, коли приїздить з міста в село на літо.

— Ну, тепер ми й вдвох тут управимось. А ти не гай часу, лізь мерщій!
— промовив один з тих людей.

Тоді другий витяг з кишені машкару, начепив собі на обличчя, підліз до вікна й поторгав: чи не відчиниться...

"Еге! Ось воно що! — помислив сам собі Гірчило. — Злодії. А хто там живе?" — блимнула в нього думка.

Ту ж мить він плигнув у бовдур й враз опинився в хаті. Він перелетів кількома великими порожніми покоями й побачив, що тут живуть якісь дуже багаті люди. Однак самих людей ніде не було. Гірчило промайнув по всіх хатах й нарешті в одній, маленькій, углядів на ліжку стару пані, яка міцно спала. Так само спала в кімнаті біля кухні й стара служниця. Чорт миттю пролетів по нижньому поверху, — там не було жодного чоловіка, навіть кудись повіялася й служба.

"Добре вибрали!" — подумав Гірчило про злодіїв й подався до опочивальні пані, куди саме добивався злодій.

На стіні він углядів заправленого в рамку великого листа, на якому було написано тій пані подяку за добрі діла для малих дітей. Після того він рішуче наважився не впустити сюди злодіїв, що хотіли забрати добро, котре могло піти на доброчинність.

А тим часом злодій з чорним обличчям вже виймав шибу, щоб просунути руку й відімкнути засувку зсередини.

Чорт вхопився за свою перечницю, але ж там не було ані порошинки.

Що ж робити?.. Показатись йому? Так, напевне ж, це такий злодюга, що й живого чорта не злякається!

Тоді Гірчило підскочив до злодія й щосили торохнув його просто в рот своєю перечницею. Злодій навіть не скрикнув, а враз сторчголов полетів униз. По дорозі він вхопився за другого, другий збив, падаючи, третього, й всі вони, заплутавшись у сітці, гупнули на землю, мов лантух з половою.

Від того гармидеру прокинулася пані, прокинулася й стара служка. Гірчило кинувся мерщій на вулицю, розбуркав нічного дозорця, що хропів під будкою для продажу шипучої води, й показав йому на злодіїв. Дозорець почав свистіти в свищика, щоб прибігли поліцаї...

Таж Гірчило не чекав, а якнайдужче подався додому за перцем. Він бо знав, що дуже запізнюється, а тому летів, як вихор...

Але дома його чекала прикра неприємність. Матері не було; певно, пішла кудись до куми Відьми. Перцю також не було наготовлено, а ступи він не міг сам знайти, бо не знав, куди її засунула мати. Поки він злітав до сусідньої Відьми позичити ступи, поки натер перцю, вже далеко перейшло за північ. Але ж найгірше було, коли він угледів, що його перечниця розбилася... Поки він знайшов другу, стареньку, вже почали співати й півні... Так і не полетів тієї ночі Гірчило до міста...

Отож через те одної ночі в місті була сила всяких бешкетів, бійок та сварок...

А злодіїв зловила поліція так, як вони впали, мов перепелиці в сітці. Коли ж їх було принесено до участка, то один вже не дихав. Покликали лікаря. Той обдивився мертвого й витяг у нього з рота якийсь кругленький черепочок, увесь протиканий дірочками...

Він подивився на ту річ, повертів її в руках, навіть понюхав й, не знаючи, що то, промовив:

— Та це якась чортова перечниця!..

Всі навколо засміялися, але ж нікому й на думку не спало, що доктор випадково вперше в житті сказав чисту правду, тобто, як говорять по вченому, — "поставив вірний діагноз"...